

Suomen Kennelliitto - Finska Kennelklubben ry.
Kamreerintie 8
02770 Espoo

6.4.2024

Suomen Lancashire Heeler -yhdistys ry.
Pia Markkanen
Jalostustoimikunnan puheenjohtaja
heeler.jalostustoimikunta@gmail.com
puh. 045 885 5585

Hakemus jalostuksen tavoiteohjelman toteutumisen arvioinnin kilpailuun

Suomen Lancashire Heeler -yhdistys ry.

Suomen Lancashire Heeler -yhdistys ry on perustettu vuonna 2002. Vuoden 2023 lopussa yhdistyksessä oli 500 jäsentä, joista 33 sitoumuskasvattajaa.

Suomen Lancashire Heeler -yhdistys ry:n rotujärjestö on Suomen Seurakoirayhdistys ry. Suomen Kennelliitto hyväksyi Lancashire Heeler -yhdistys ry:n rotuyhdistykseksi vuonna 2009. Tätä ennen yhdistys oli rotukerho.

Lancashire heeler on tällä hetkellä koeajalla FCI:ssä ja hyväksyminen viralliseksi FCI-roduksi käsitellään vuonna 2026.

Lancashire heelereiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen

Suomen Lancashire Heeler -yhdistys ry on tehnyt yli 20 vuoden ajan määrätietoista työtä lancashirenkarjakoirien terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Suomen Lancashire Heeler -yhdistys ry. on toimintansa alkuvuosista alkaen ohjannut rodun jalostusta tärkeimpänä tavoitteena rodun terveys ja hyvinvointi. Toiminnalla on luotu kasvattajille mahdollisimman laaja ja avoin tiedon saanti populaation, jalostuksen, terveyden, luonteen sekä rakenteen osalta.

Lancashire heelereiden ensimmäinen jalostuksen tavoiteohjelma (JTO) astui voimaan vuonna 2007. Tällä hetkellä voimassa oleva JTO on vuorossaan neljäs.

Lancashirenkarjakoirien jalostuksen tavoiteohjelmat (JTO)

1. jalostuksen tavoiteohjelma 1.1.2007 – 31.12.2011
2. jalostuksen tavoiteohjelma 1.1.2012 – 31.12.2016
3. jalostuksen tavoiteohjelma 1.1.2017 – 31.12.2021
4. jalostuksen tavoiteohjelma 1.1.2022 – 31.12.2026

Lancashirenkarjakoirien JTO:n tavoitteet

Lancashire heeler -rotu pyritään säilyttämään elinvoimaisena ja geneettisesti mahdollisimman laajana. Rodun koirien elinkyvyn ja elämän laadun alenemista aiheuttavien sairauksien lisääntyminen pyritään estämään. Rodun tulee pysyä luonteeltaan ja ulkomuodoltaan alkuperäiseen tehtävänsä soveltuvana.

Populaatio ja jalostuspohja

Tavoitteena on jalostuspohjan laajentaminen ja elinvoimaisena pitäminen.

Populaatio

Yhdistys on ollut hyvin tietoinen, että rodun populaatio on rodun kotimaassa Englannissa suhteellisen pieni. Heeler kuuluu Englannissa uhanalaisiin rotuihin.

Suomen Kennelliiton jalostustietojärjestelmään on rekisteröity 2 093 heeleriä (tilanne 3.4.2024). Rekisteröinnit Suomessa ovat olleet jo pitkään n. 100 pentua vuodessa.

Suomi on maailmanlaajuisesti merkittävä heelereiden kasvattaja. Viimeisen kymmenen vuoden aikana Suomessa on syntynyt yhtä paljon pentuja, kuin rodun kotimaassa Englannissa. Näiden kahden maan pennut kattavat $\frac{2}{3}$ 10 vuoden pentumäärästä.

Viimeisen 10 vuoden aikana heelereitä on syntynyt:

Englannissa	1095 kpl (32%)
Suomessa	1091 kpl (32%)
Ruotsissa	700 kpl (21%)
10 muussa maassa	517 kpl (15%)

Heeler database

Heelereillä on olemassa kansainvälinen Heeler Database tietokanta, jonne on tallennettu yli 11 000 heelerin sukutaulutiedot 1980-luvulta saakka, jolloin Englannissa The Kennel Club hyväksyi rodun ja alkoi rekisteröimään heelereitä omaan rekisteriinsä. Databasesta voi tarkastella rodun sukusiitosastetta 8 sukupolvella sekä tehdä testiparituksia nähdäkseen sukulaisuuden.

Tuonnit

Suomalaiset ovat tuoneet erittäin ahkerasti uutta jalostusmateriaalia Suomeen. Kennelliiton rekisteriin on rekisteröity yhteensä 236 tuontia, joka on reilu 11 % koko Suomen kannasta. Ruotsista on tuotu 152 heeleriä, Englannista 71, Norjasta 7, Hollannista 5 ja Venäjältä 1.

Rotukirjat

Heelereiden rotukirjat ovat avoinna Englannissa ja Suomessa. Englannissa on rotuunotettu 1 heeleri ja Suomessa 6.

DLA-monimuotoisuuskartoitus

Vuonna 2013 heeler yhdistys toteutti DLA-monimuotoisuuskartoituksen ja testasi 50 mahdollisimman erisukuista heeleriä. Tutkimuksen mukaan heelereillä esiintyy 9 eri haplotyyppiä, joista yleisin (haplo1) esiintyy n. 71%:lla koirista. Homotsygotteja l. samaperintäisiä DLA-alleelien suhteen on 17% koirista ja heterotsygotteja l. eriperintäisiä 83% koirista. Kartoituksen jälkeen heeler -omistajat testauttivat koiriaan omalla kustannuksella. Testattuja koiria kertyi yhteensä 89 kpl, kunnes DLA-testaus yllättäen lopetettiin uuden geenitestipaketin tultua markkinoille.

MyDogDNA

Yhdistys kannusti heelereiden omistajia testaamaan koiriensa monimuotoisuutta osallistumalla testikustannuksiin. MyDogDNA geenitestin perusteella heelereiden monimuotoisuus on 35-40 %.

Jalostus

Perinnöllisten vikojen ja sairauksien vastustamisohjelma (PEVISA)

Heelereiden PEVISAan on kuulunut vuodesta 2007 alkaen silmäpeilaus (aluksi voimassa vain 6 kk, nykyisin 12 kk) sekä patellaluksaatio tutkimus.

Jälkeläiskiintiö

PEVISAan kuuluu 20 jälkeläisen jälkeläiskiintiö. Näin populaation eri yksilöitä ohjataan käyttämään jalostukseen mahdollisimman laajasti.

Jalostuksen tavoiteohjelma (JTO)

Heelereiden ensimmäinen JTO astui voimaan vuonna 2007. Tällä hetkellä heelereillä on voimassa jo neljäs JTO.

JTO:n vähimmäisvaatimusten lisäksi suositellaan, että yhdistelmän sukusiitosaste on alle 6,25 % viidellä sukupolvella laskettuna.

Jalostustoimikunta tarkasteli syntyneitä pentueita Englannissa, Ruotsissa ja Suomessa vuosina 2010-2019. Luvut näyttävät selkeästi mitä sukusiitostaantuma tarkoittaa käytännössä.

Maa	Sukusiitosaste 8 sukupolvella	Pentueiden keskikoko
Englanti	10,86 %	3,7
Ruotsi	9,04 %	3,9
Suomi	6,94 %	4,1

Heeler-Tinder Suomi

Vuonna 2020 yhdistys perusti Heeler-Tinder Suomi Facebook sivut. Tinderiin etsitään jalostukseen käytettävissä olevia uroksia. Kriteereinä on, että koira on yli 3-vuotias, arjessa mukava, perusterve, eikä sillä ole vielä jälkeläisiä. Listalla on tällä hetkellä 15 heeler -urosta ja sivujen kautta usea uros on tullut jalostukseen käytetyksi.

Terveys ja jalostuspäivät

Yhdistys on järjestänyt vuosittain koronavuosiin saakka terveys- ja jalostuspäivät kasvattajille ja kaikille aiheesta kiinnostuneille. Ajankohtaisista aiheista luennoimaan on aina valittu alan asiantuntijoita sekä joitain kertoja rodun kasvattajia ja erikoistuomareita rodun kotimaasta Englannista.

Sitoumuskasvattajat

Heeler yhdistyksellä on ollut lähes 20 vuotta käytössä kasvattajasitoumus. Tällä hetkellä 83 % kasvattajista on sitoumuskasvattajia.

Sitoumuskasvattajat ovat sitoutuneet mm.:

- ✓ tekemään vain yhdistelmiä, joiden sukusiitosprosentti viidellä sukupolvella laskettuna on alle 6,25 %
- ✓ käyttämään jalostuksessa vain koiria, joiden geneettinen perimä tunnetun linssiluksaatiogeenivirheen suhteen on joko tutkittu tai vanhempien tulosten perusteella terve
- ✓ olemaan tekemättä uusintayhdistelmiä
- ✓ ilmoittamaan SLHY:n jalostustoimikunnalle omistamistaan ja kasvattamistaan koirista, jolla on ilmennyt rodun PEVISAssa mainittuja sairauksia tai näiden ensioireita tai muita sairauksia tai vikoja.

Luonne ja käyttäytyminen

Luonne

Yhdistys on kokenut tärkeäksi kannustaa testaaman koirien luonteita (luonnetesti, MH-luonnekuvaus ja käyttäytymisen jalostustarkastus), jotta heelereiden luonneominaisuuksista saadaan mahdollisimman todenmukainen kuva. Yhdistys on vuosien saatossa panostanut omien toimihenkilöiden kouluttamiseen ja testien järjestämiseen. Testit antavat tärkeää tietoa myös kasvattajille kasvateistaan ja omistajille koiristaan.

Yhdistys on laatinut luonnetestistä, MH-luonnekuvauksesta ja käyttäytymisen jalostustarkastuksesta ihanneprofiilit. Jalostuksessa huomiota tulisi kiinnittää rodun toimintakykyyn, hermorakenteeseen, äänivarmuuteen sekä luoksepäästävyYTEEN, sillä reipas ja tasapainoinen luonne lisää koiran hyvinvointia.

Luonnetesti

Ensimmäiset kaksi heeleriä luonnetestattiin jo vuonna 1999. Tähän mennessä heelereitä on luonnetestattu yhteensä 263 kpl. JTO:ssa on kohta kohdalta verrattu tuloksia aikaisempien vuosien tuloksiin.

MH-luonnekuvaus

MH-luonnekuvaukseen on osallistunut yhteensä 168 heeleriä. JTO:ssa on kohta kohdalta verrattu tuloksia aikaisempien vuosien tuloksiin.

Käyttäytymisen jalostustarkastus

Yhdistys on järjestänyt neljä käyttäytymisen jalostustarkastusta sekä osallistunut kahteen Kennelliiton järjestämään jalostustarkastuksen pilottiin vuosina 2014 ja 2017. Käyttäytymisen jalostustarkastuksen on osallistunut 33 heeleriä.

SmartDOG testi

SmartDOG testiin on osallistunut 32 heeleriä.

Yhdistyksen luonnekysely

Yhdistyksen kotisivuilla on luonnekysely, jossa kysytään heelerin käyttäytymisestä arjessa sekä sen koulutettavuudesta. Kyselyn yhteenvetoa hyödynnetään mm. JTO:ssa.

Terveys

Tiedon jakamisen avoin kulttuuri

Heelereiden terveydestä on alusta asti jaettu tietoa avoimesti, tästä saamme kiittää silloisia kasvattajia, jotka loivat tämän avoimen kulttuurin rodussamme ja joka on pikku hiljaa leviämässä myös muihin heeler -maihin.

Suuri terveystaulukko

Suuri terveystaulukko on ainutlaatuinen tietopankki, jollaista ei monella rodulla ole ja josta saamme olla tavattoman ylpeitä!! Suuri terveystaulukko on avoin tietokanta, joka löytyy yhdistyksen kotisivuilta ja jota kaikki kasvattajat sekä rodun terveydestä kiinnostuneet voivat tarkastella.

Suuri terveystaulukko perustettiin vuonna 2003 tarpeesta kerätä tietoa linssiluksaatioon sairastuneista koirista. Taulukkoon merkittin kaikki linssiluksaatioon sairastuneet koirat sairiksi ja niiden vanhemmat ja sisarukset kantajiksi. Näin kasvattajat pystyivät tietoisesti välttämään riskejä ja olla yhdistämättä kahta kantajaa. Lisäksi terveystaulukkoon kirjattiin tuona aikana mm. hammaspuutokset, kuolleet, viennit ja tuonnit.

Tänä päivänä Suuri terveystaulukko pitää sisällään valtavan määrän tietoa. Kaikille koirille kirjataan kaikki viralliset silmätarkastustulokset ja niissä ilmenneet löydökset, polvitutkimukset, PLL- sekä CEA-status sekä mahdolliset ilmenneet sairaudet, hammaspuutokset, kiilleauriot, kivespuutokset ja kuolinsyyt. Patella- ja ristisidetapahtumille on omat sarakkeet. Lisäksi kirjataan muut huomioonkavat asiat, kuten DLA-status, luustokuvaustulokset yms. Taulukossa on myös koirien isät ja emät sekä värikoodeilla merkittyinä mm. kaihisairaat ja kantajat.

Geenitestit

Linssiluksaatiogeenitesti

Animal Health Trust -järjestö Englannissa Cambridgen yliopistossa oli aloittanut jo 2000 -luvun alkuvuosina tutkimuksen, jolla pyrittiin löytämään perinnöllistä linssiluksaatiota (PLL) aiheuttavan geenivirheen sekä kehittämään sen toteamiseen geenitestin. Suomesta toimitettiin vuonna 2005 alkaen testimateriaaliksi ensin veri- ja sitten poskisolunäytteitä. AHT oli innoissaan, sillä suomalaisnäytteiden mukana seurasi aina paikkansa pitävä koiran sukutaulu sekä kopio viimeisimmästä silmätarkastuslausunnosta. Näytteitä oli kerätty myös "koiraperheistä", joka oli heille tutkimusmielessä erittäin arvokasta tietoa. Erityistä arvostusta herätti se, että suomalaiskoirat oli tunnistusmerkitty, kun Englannissa tunnistusmerkitseminen oli vielä lähes tuntematonta. Kun geenitesti saatiin lopulta käyttöön 19.9.2009, geenitestin löytämiseksi ja testin kehittämiseksi oli käytetty yli 400 näytettä, joista n. puolet oli suomalaisheelereistä.

Monen asian ja erityisesti terveyttä painottavan jalostusstrategiamme ansiosta tuolloin kävi ilmi, että meillä oli huomattavasti enemmän geneettisesti linssiluksaation osalta terveitä koiria kuin muissa maissa, joissa toteutui ns. normaalijakauma (n. puolet koirista oli kantajia). Meillä puolet testatuista koirista oli terveitä ja geneettisesti sairaita vain aniharva. Lähde: Juhlavuosisikirja 2012; Heelerhistoriikki.

Mutaatio X -linssiluksaatio

Geenitestillä oli valtavan iso merkitys heelereiden terveydelle linssiluksaation suhteen, sillä vuodesta 2009 eteenpäin Suomessa ei ole enää syntynyt geneettisesti PLL -sairaita yksilöitä. Myöhemmin on kuitenkin huomattu, että heelereillä on toinenkin linssiluksaatiota aiheuttava geeni, johon ei ole geenitestiä. Mutaatio X -geeniksi kutsutun geenin aiheuttamia luksaatioita ei kuitenkaan todeta Suomessa edes vuosittain.

Linssiluksaatitulos tallennus KoiraNettiin

Suomen Lancashire Heeler -yhdistys ry anoi Suomen Kennelliitolta vuonna 2021, että rodun primääri linssiluksaatio eli PLL geenitestitulokset tallennettaisiin Kennelliiton jalostustietojärjestelmään KoiraNettiin. Vuonna 2023 PLL -tulosten tallentaminen aloitettiin lancashire heelereille Kennelliiton toimesta.

Heelereiden kiillepuutosta aiheuttava geeni on löytynyt

Vuonna 2018 Hannes Lohen geenitutkimusryhmällä oli käynnissä tutkimus lancashire heelereiden kiillehyoplasiaasta ja heeler yhdistys kannusti omistajia lähettämään heille näytteitä sekä sairaita että sairaiden koirien sisaruksista ja vanhemmista. Vuonna 2023 lancashire heelereillä kiillepuutosta eli kiillehyoplasiaa aiheuttava geenitesti on käytettävissä. Asiasta on tiedotettu yhdistyksen lehdessä sekä kotisivuilla ja tuloksia kerätään suureen terveystaulukoon. Näin ollen kasvattajilla on mahdollisuus välttää riskiyhdistelmiä.

CDDY kondrodystrofia geenitesti

Vuonna 2022 Heeler -yhdistys päätti selvittää, kantaako rotumme CDDY -geeniä, joka lyhentää raajoja, mutta on myös riskigeeni selän välilevyjen ennenaikaiselle rappeutumiselle. Useilla matalaraajaisilla roduilla tätä geeniä tavataan, joten yhdistys halusi selvittää rodun geneettisen riskin välilevyrappeumalle.

Yhdistys päätti testata 30 mahdollisimman erisukuista heeleriä. Tähän mennessä on testattu 29 heeleriä ja yksikään näistä ei kanna CDDY -geeniä (kondrodystrofia CDDY and IVDD risk). Näyttää vahvasti siltä, että rotumme ei ole riskirotu tämän sairauden suhteen. Tulemme raportoimaan koirien tuloksista rotujärjestöä ja Kennelliiton jalostustieteellistä toimikuntaa sekä tiedottamaan asiasta kansainvälisesti rodun keskuudessa. Taloudellisesti tämä oli iso satsaus pienelle yhdistykselle rodun terveyden ja hyvinvointiin hyväksi.

Rodun vakavimmat perinnölliset sairaudet ja viat

Ristisidevaurio

Suureen terveystaulukkoon on ilmoitettu 79 koiraa, joilla on ristisidevaurio. Heelereillä ristiside katkeaa yleisimmin keski-iällä tai vanhempana, jolloin yksilöä on jo mahdollisesti ehditty käyttää jalostukseen.

Polviongelmille altistaa todennäköisesti rodun anatominen rakenne.

Ristisidevauriota voimme tällä hetkellä vastustaa ainoastaan avoimella tiedon jaolla, eli ilmoittamalla sairastuneista yksilöistä suureen terveystaulukkoon, jolloin kasvattajat pystyvät jalostusvalinnoillaan välttämään riskikoirien yhdistämistä.

Patellaluksaatio

Suureen terveystaulukkoon on ilmoitettu 42 koiraa, joilla on todettu patellaluksaatio. Näistä koirista on operoitu 36. Kennelliiton jalostustietojärjestelmään KoiraNettiin on ilmoitettu 7 patellaoperoitua koiraa.

Patellaluksaatiota vastustetaan PEVISAssa; Polvitutkimuksessa tuloksen 1 saaneelle koiralle käytetään vain tuloksen 0 saanutta koiraa. Tuloksen 2-4 saaneita koiria ei käytetä jalostukseen.

Viimeisen viiden vuoden aikana on syntynyt 126 heeler pentuetta, joissa:

- 121 yhdistelmässä kummankin vanhemman patellatulokset on ollut 0
- 5 yhdistelmässä toisen vanhemman patellatulokset on ollut 0 ja toisen 1.

Joten heeler kasvattajat ovat pyrkineet vastustamaan patellaluksaatiota hyvin tehokkaasti.

Neurologiset sairaudet

Rodussa esiintyy paroksysmaalista dyskinesiaa, canine epileptoid cramping syndromea (CECS) sekä joitain epilepsia tapauksia.

Näitä sairauksia voimme tällä hetkellä vastustaa vain avoimella tiedon jaolla, eli ilmoittamalla sairastuneista yksilöistä suureen terveystaulukkoon, jolloin kasvattajat pystyvät jalostusvalinnoillaan välttämään riskikoirien yhdistämistä.

Silmäsairaudet

Silmäsairaudet ovat edelleen rodun seurattavia ongelmia, vaikka niihin sairastumista on saatu geenitestauksen, jalostusvalintojen ja silmätarkastusaktiivisuuden kautta vähennettyä.

Yhdistys suosittelee, että pennut pentusilmätarkastetaan ennen luovutusta, sekä silmäpeilataan yli 1 vuotiaana ja aikuisiällä (3-5 vuotiaana).

Heelereiden silmätarkastusaktiivisuus on hyvällä tasolla. Vuosittain silmätarkastuskäyntejä kertyy keskimäärin 287 kpl. Vain alle 10 heeleriä saa vuosittain lausunnon, joka on jalostuksesta poissulkeva.

Kyynärnivelen inkongruenssi

Heeler on matalaraajainen eli kondrodystrofinen rotu, jolla esiintyy jonkin verran taipuneita kyynärvarsia sekä ranteita. Yhdistys seuraa rodun kyynärnivelen inkongruenssi -tuloksia

Lancashire heelereiden kyynärnivelen inkongruenssi tulokset (lähde KoiraNet):

- 0/0 tuloksia 39 kpl
- 0/1 tuloksia 15 kpl
- 1/1 tuloksia 10 kpl
- 2/1 tuloksia 2 kpl

Ulkomuoto

Heelereiden mahdollisimman terveen rakenteen jalostaminen on yksi tärkeä osa-alue rodun terveyden ja hyvinvoinnin kannalta, koska rotu on kondrodystrofinen eli matalaraajainen. Tämän tueksi yhdistys pyrkii tuottamaan kasvattajille työkaluja jalostustyöhön alla olevin esimerkein.

Rotumääritelmän tulkinta

Heeler -yhdistyksellä on laaja 41 sivuinen rotumääritelmän tulkinta, jossa on seikkaperäisesti käyty läpi rodun rotumääritelmän mukainen rakenne. Asioiden havainnollistamiseksi on käytetty paljon valokuvia ja piirroksia.

Vuosikirjat

Yhdistys julkaisi 15 vuosikirjaa vuosina 2003 - 2017. Kirjat sisälsivät puhtaaksi kirjoitettuna kunkin vuoden näyttelyarvostelut, rekisteröinnit sekä terveys-, koe- ja testitulokset. Kirjan tärkeä anti oli näyttelyarvostelut, joiden yhteyteen oli mahdollista lähettää kuva koirasta. Viimeisimmässä vuosikirjassa oli kuva 175 heeleristä.

Näyttelyarvostelut

Näyttelyarvostelut siirrettiin julkaistavaksi yhdistyksen jäsensivuille, kun vuosikirjojen julkaisusta luovuttiin. Pyrimme puhtaaksi kirjoittamaan arvostelut suhteellisen pian, kuitenkin viimeistään 6 kuukauden kuluttua, saatamme ne Kennelliitosta.

Kuvagalleria

Vuonna 2022 avasimme yhdistyksen kotisivuille kuvagallerian Suomessa asuvista heelereistä. Tällä hetkellä galleriassa on jo yli 400 kuvaa, joista kasvattajien on mahdollista hahmottaa mm. sukulaiskoirien rakenteita. Kuvagalleriamme on innoittanut vastaavan galleriaan myös Norjassa.

Ulkomuodon jalostustarkastus

Heeler -yhdistys on järjestänyt neljä ulkomuodon jalostustarkastusta sekä osallistunut kahteen Kennelliiton järjestämään jalostustarkastuksen pilottiin vuosina 2014 ja 2017. Ulkomuodon jalostustarkastukseen on osallistunut 25 heelerää.